

OPONENTSKÝ POSUDEK NA DIPLOMOVOU PRÁCI

PAVLA NÁPRAVNÍKA POUSTEVNÍCI V ČESKÝCH ZEMÍCH.

Katedra církevních dějin – vedoucí práce PhDr. M. Flegl

Praha 2005

172 s. (149 s. textu).

Diplomová práce Pavla Nápravníka „Poustevníci v českých zemích“ se svým obsahem pohybuje na pomezí církevních dějin, dějin umění (architektury) a místopisu. Její autor dává najevo své vynikající obeznámení s širší příslušné sekundární literatury a neopomíjí ani jediné zásadnější studie, připojuje také cenné poznatky o současnosti některých poustevn, jichž nabyt vlastním pozorováním v terénu; a lze jen litovat, že svou práci neobohatit také o řeč pramenů, které zná jen díky citovaným pracím a sám je proto ke škodě věci kriticky nezpracovává.

Práce je rozdělena do tří zásadních kapitol, z nichž první seznamuje čtenáře s kořeny poustevnictví, jeho počátkem a vývojem. Druhá, nosná část práce ohledává v přehledu poustevníky a poustevny v českých zemích od doby svatého Ivana do času po jozefinských reformách. Třetí část se pak vyrovnává s poustevníky v zrcadle lidové slovesnosti.

Autor ve své diplomové práci, která si pochopitelně nemůže činit nárok na odbornou vědeckou studii, prokázal skvělou orientaci v širší tématu i v odborné literatuře. Dal najevo zaujetí pro téma, pro které nešetřil čas, ani prostředky, přesahující běžné nároky na autory diplomových prací. Konečně, své téma zpracoval svědomitě, v potřebném rozsahu, ovšem i s ohledem na čtenáře, když například opominul mnohokrát zpracované a stále zpracovávané téma svatoprokopské, jímž by svou práci zbytečně zatížil na úkor témat méně frekventovaných.

Kromě zásadní a již uvedené výtky, že v Nápravníkově práci o poustevnících v českých zemích nebyly náležitě využity primární prameny, nelze autorovi v podstatě nic podstatného vytknout, spíše připojit několik poznámek.

Např. v souvislosti se svatým Ivanem byl stál za zmínku F. M. Bartoš, který v protivě vůči katolickým autorům, zejména J. Vašicovi, razil své vlastní svérázné pojetí výkladu svatoivanské legendy (srov. čl. Barokní světec Ivan, in: Světcí a kacíři, Praha 1949, s. 243-248). Rovněž vintířovský spisek Jana Adama Höfře „Strom vštípený při tekoucích vodách“ (uváděný autorem na s. 42 a 55) není jen důležitým „pramenem barokní ikonografie“ (byť obsahuje jedinou rytinu -

oh) a kromě toho věnován poutnímu místu v Dobré Vodě, ale dle svého autora vlastně prvním českým (byť i německy vydaným) spiskem o Vintířovi vůbec, ba dokonce i vzácným dokladem toho, jak česká reformace a nástup Tovaryšstva Ježíšova vyhladily v povědomí prostých lidí památku na starý benediktinský řád, jemuž je proto v knížce věnována náležitá, restaurační pozornost. Také by v rámci kapitoly 2. 6. „Poustevny v období od 15.-17. století“ stálo za zmínku, jaké obliby docházely staročeské „Životy svatých(-pouštních) otců“ (ed. E. Smetánka, Praha 1909) právě na konci 15. a na počátku 16. století, které se tehdy dočkaly hned několikerého českého překladu (např. i humanisty Řehoře Hrubého z Jelení), takže jejich vliv např. na ustavení Jednoty bratrské může být více než očekávaný. Konečně, jen pro doplnění lze dodat, že poslední práci o Matěji Poustevníkově podal, spolu s výčtem jeho literární činnosti Martin Rothkegel v rámci ediční řady "Bibliotheca disidentium" letošního roku.

Přes tyto drobnosti je práce Pavla Nápravníka nadmíru zdařilá i čtivá a považuji ji proto za výtečnou - A.

V Praze dne 28. srpna 2005.

Ota Halama

Ota Halama, Th.D.